

Makalenin geliş tarihi: 26.10.2021
Makalenin kabul tarihi: 02.12.2021

**ZAFER ŞENOCAK'IN "TEHLİKELİ AKRABALIK" ADLI
ROMANINDA EVLİLİK SORUNSAI**

**THE PROBLEM OF MARRIAGE IN ZAFER ŞENOCAK'S NOVEL
"PERILOUS KINSHIP"**

Esin KARACAN YÜCEDAĞ*

Özet

Almanya'da yaşayan Türkler için temsilci kabul edilen, Türk asıllı Alman yazar Zafer Şenocak, şiirlerinde, denemelerinde ve kitaplarında ağırlıklı olarak çok kültürlülük ve kültürel kimlik tartışması konularına değinmiştir. 1998'de yayınlanmış olan yazarın "Die Gefährliche Verwandschaft" (Tehlikeli Akrabalık) adlı romanı, ana karakteri olan genç yazar Sascha Muhteşem'in kimlik bunalımını ve dedesinin günlükleri aracılığı ile aile geçmişinin arayışını anlatan önemli bir eseridir. Sıkıntılı bir aile ortamında, anne baba sevisinden ve ilgisinden mahrum şekilde büyümüş olan Sascha Muhteşem, hayatının ileriki dönemlerinde kendini hep yalnız hissedecektir. Çocukluğundan süregelen bu yalnızlık hissi evliliğinde de boy gösterecek ve kendini hiçbir yere ait hissedememe duygusu mutluluğuna ket vuracaktır. Bu çalışmada, kötü bir çocukluk dönemi geçiren ve huzursuz bir aile ortamında yetişen bireylerin yaşadıkları travmaların, o kişilerin hayatlarının sonraki süreçlerini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman inceleme yöntemi kullanılmış olup, araştırmanın amacı roman bağlamında anne babasının kötü ebeveyn ilişkilerinden etkilenen Sascha Muhteşem'in evlilik sorunsalı motifini incelemek ve değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: Zafer Şenocak, çok kültürlülük, evlilik, evlilik sorunsalı

Abstract

Turkish-born German writer Zafer Şenocak, who is accepted as a representative for Turkish people living in Germany, mainly touched upon the issues of multiculturalism and cultural identity debate in his poems, essays and books. Published in 1998, the author's novel "Die Gefährliche Verwandschaft" (Perilous Kinship) is an important work of young writer Sascha Muhteşem, the main character, about his identity crisis and the search for his family past through his grandfather's diaries. Sascha Gorgeous, who grew up in a troubled family environment, deprived of his parents' love and attention, will always feel lonely in the future. This feeling of loneliness from his childhood will also show up in his marriage and the feeling of not being able to belong anywhere will hinder his happiness. In this study, it was concluded that the traumas experienced by individuals who had a bad

---

* Öğretim Görevlisi, Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, esin.yucedag@afsu.edu.tr

childhood and grew up in an uneasy family environment adversely affected the later processes of their lives. The document review method, which is one of the qualitative research methods, was used in the research, and the aim of the research is to examine and evaluate the marriage problematic motif of Sascha Magnificent, which is affected by the bad parental relations of her parents in the context of the novel.

Keywords: Zafer Şenocak, multiculturalism, marriage, marriage problem

1. GİRİŞ

Aidiyet ve kimlik sorunu kültürlerarası edebiyatın en çok ele aldığı konuların başında gelir (Kalkan, 2018: 66). Eserlerinde kimlik çatışması, yurtsuzluk ve aidiyetsizlik gibi konular işleyen Türk asıllı alman yazar Zafer Şenocak'ın çok sayıda önemli edebi başarıları bulunmaktadır. Şenocak, romanında Türk asıllı alman yazarın kimlik arayışını işlemiştir. Otobiyografik roman olarak sınıflandırılan "Tehlikeli Akrabalık" kitabının ana karakteri Sascha Muhteşem, Alman-Yahudisi bir anne ile Türk babanın oğlu olarak dünyaya gelmiş ve annesinin isteği üzerine Almanya'da Türk kültüründen uzak, alman kültürü ve geleneklerine göre yetiştirilmiştir. Ebeveynlerinin kopuk ilişkisinden dolayı aile olma kavramından uzak bir şekilde büyümüştür. Anne- babasının ölümünden sonra, babasından kalan miras olarak dedesinin günlükleri eline geçmiştir. Günlükler aracılığı ile öğrenmek istediği halde ailesi tarafından cevapsız bırakılan sorularının yanıtlarına ve aile köklerine ulaşma fırsatı bulacaktır. Köklerini arama yolculuğunda gitgide kim olduğunu öğrenmeye doğru yol alırken, evliliklerinde zaten hep bir kültür çatışması yaşamakta olduğu eşinden uzaklaşacaktır.

1.1. Amaç ve Yöntem

Bu çalışmada köklerini arayan ve kimlik bunalımında olan Türk asıllı alman yazar Sascha Muhteşem'in evliliğindeki tutumunun, kendi anne babasının ilişkisinden ve yetişmiş olduğu mutsuz aile ortamından etkilenip etkilenmediğinin sorusunun cevabını aramak amaçlanmıştır. İlk olarak evlilik ve evlilik sorunsalı kavramlarına değinilmiştir. Daha sonra Sascha'nın anne babasının evlilikleri ve Sascha'nın yetişmiş olduğu aile ortamı hakkında bilgi verilmiş, son bölümde ise Sasha'nın evlilik sorunsalı üzerinde durulmuştur. Çalışmada kaynak metin olarak Zafer Şenocak'ın 1998 yılında yayınlanmış olan "Die Gefährliche Verwandtschaft" adlı eseri ve bu eserin yine yazarın kendisi tarafından "Tehlikeli Akrabalık" (2006) adı altında Türkçeleştirilmiş kitabı kullanılmıştır.

2. EVLİLİK VE EVLİLİK SORUNSAI

Aile, tüm dünyada toplumu oluşturan en küçük yapı taşıdır. Evlilik ise, insanlık tarihi kadar eski olan, aile birliğinin kurulmasındaki ilk adımdır ve bütün toplumlarda hayatın en önemli kararlarından biri olarak görülmektedir. Bundan dolayı evlilik, insan yaşamını pek çok yönü ile etkileyen, sevinçleri, mutlulukları, her türlü engel ve zorlukları ile insanların büyük bir çoğunluğu için hayatta ulaşılacak istenilen bir amaçtır. Literatürdeki kaynaklarda evliliğin birçok tanımını görmek mümkündür. Toplumdan topluma, kültürden kültüre farklı şekillerde tanımlanmış olsa da evlilik; duygusal, davranışsal ve biyolojik boyutları olan sosyal bir kavramdır (Kışlak, 1997).

Daha kavramsal bir tanıma ulaşmak istediğimizde, İnsan ve Toplum Bilimleri Terimleri Sözlüğünde karşımıza çıkan tanım şu şekildedir: "Resmi bir törenle gerçekleştirilen, sosyo-kültürel bakımından kabul gören bir birliktelik biçimidir. Kadın ve erkeğin, aile birliği kurmak gayesiyle; kanunların, örfün, geleneğin ve dinin emrettiği bir biçimde bir araya gelmeleri ve müşterek bir hayat kurmalarıdır. Bir başka ifadeyle, kadın ve erkeğin hem sosyal hem de hukuki açıdan hâkim olan kaidelere uygun olarak karşılıklı mükellefiyetler üstlenmek suretiyle hayatlarını

birleştirmeleri, aile kurup bir arada yaşamaya başlamalarıdır. Kabaca değerlendirecek olursak: evlilik, genelde karşı cinsten iki kişi arasında aile kurmak ve çocuk yapmak gayesiyle gerçekleştirilmektedir” (Seyyar, 2007: 301). Hayward ve Zhang (2006) evliliği, bireylerin genel sağlık durumunu iyileştiren ve yaşamlarından doyum almalarını destekleyen sosyal bir kurum diye tanımlamışlardır. Özgüven’e (2014) göre ise evlilik, farklı cinsten bireyleri karı koca olarak birbirine bağlayan, onlara belli bir statü sağlayan ilişkiler sistemidir.

Tanımlar çeşitlilik gösterse de en temel anlamıyla evlilik, aile birliğini oluşturmak için gerekli temel yapı taşı, hem bireysel hem de toplumsal olarak onaylanan, bir takım eylem, amaç ve ihtiyaç çerçevesinde gerçekleştirilen bir birlikteliktir.

Orta Çağ’da iki insanın birbirini severek kendi hür iradeleri ile ömür boyu birlikte olmak için bir araya gelmelerinden ziyade, çıkar birlikteliği üzerine inşa edilmiş bir birliktelik olan evlilik kurumu (Kalkan, 2018: 158) günümüze gelindiğinde daha çok aşk ve sevgiyi esas alan bir olguya dönüşmüştür. Bu dönüşümün iyi mi yoksa kötü mü olduğu konusunda değişik fikirler öne sürülebilir. Değişen dünya düzeni ve zorlaşan hayat koşulları hayatlarımızı etkilerken, beraberinde de evlilik ve aile kavramının anlam ve önemi üzerinde olumsuz değişiklikler getirdiği birçokları tarafından kabul edilmektedir. Öyle ki ailenin rolü ve toplumsal hayattaki işlevlerinde meydana gelen değişiklikler, aile olgusunun önemini yitirmesine ya da ortadan kalkmasına sebebiyet vermektedir. Aile olgusunun giderek değerini kaybetmesi, toplumda dejenerasyona, aile içi şiddete ve boşanmalara yol açmaktadır.

Araştırmalara göre, Avrupa’da her 30 saniyede bir boşanma gerçekleşmekte ve Amerika Birleşik Devletleri’nde, ortalama olarak, bir günde 1986 çift boşanmaktadır (Koçak, 2012). Bu istatistiklere dayanarak, evlilik sorunsalının hem evrensel hem de hiçbir zaman güncelliğini kaybetmeyen bir konu olduğunu söylemek mümkündür.

Dünyada önemli bir sorun haline gelen evliliklerin çatırdamasında, bireysel ve kültürel farklılıklar, ortak frekansta buluşamamak, uyum ve dayanışmanın sağlanamaması, karşılıklı iletişimsizlik ve hoşgörüsüzlük ile eşler arasındaki yabancılaşma önemli birer faktördür. Paylaşımı az olan ve iletişimde sıkıntı yaşayan eşler birbirlerini anlamakta sıkıntı yaşadıklarından dolayı birbirlerinden uzaklaşmakta, mutsuzlukları artmakta ve sonuç olarak boşanmaya karar vermektedirler.

Farklı aile ve kültürde yetişen iki insanın birbiri ile tartışma halinde olması kaçınılmazdır, fakat mutluluklar gibi sıkıntıların da paylaşıldığı bir ortamda sağlıklı bir iletişim kurulabildiği müddetçe zorlukların üstesinden gelmek daha basittir. Birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılama çabasında olan, saygı ve sevgiyi kaybetmeden eleştiride bulunabilen, birbirlerini incitmeden- doğru şekilde krizi yönetebilen çiftler, kutsal dediğimiz mabedi ayakta tutmayı başarabilenlerdir.

3. SASCHA’NIN ANNE BABASININ EVLİLİĞİ VE SASCHA’NIN YETİŞMİŞ OLDUĞU AİLE ORTAMI

Güncel yaşamımızda karşılaştığımız bazı kavramlar çok tanıdık gelir, ama bu kavramı gerçekten tanımlamak istediğimizde aslında hiçte kolay olmadığını fark ederiz. Aile kavramı da tanımlamakta zorlandığımız kavramlardan biridir. Turner, aileyi biyolojik ve sosyal açıdan ele alarak değerlendirmiştir. Ona göre, “Aile biyolojik olarak evlenme ve çocuk sahibi olma, onları yetiştirme sosyalleştirmek suretiyle kendine has tabiatı ve tarzları bulunan bir sosyal gruptur” şekline tanımlamıştır (Turner, 1965:355). Bu tanıma dayanarak, evliliklerin meyvesi olan çocuğun dünyaya gelmesi ile asıl “aile olmak” kavramı tamamlanmış olur diye yorumlayabiliriz. Dünyaya gelen çocuğun sağlıklı bir birey olarak yetişebilmesi için, aile içi huzurun önemi büyüktür. Ebeveynlerinin kendi arasındaki

çatışmanın, aile içi huzursuzluk ve gerginliğin çocuğu doğrudan etkileyen bir faktör olduğu bilinen bir gerçektir.

"Tehlikeli Akrabalık" kitabının ana karakteri Sascha Muhteşem, Alman-Yahudisi bir anne ile Türk babanın oğlu olarak dünyaya gelmiş ve annesinin isteği üzerine Almanya'da Türk kültüründen uzak, Alman kültürü ve geleneklerine göre yetiştirilmiştir. Anne babasının birbirlerine olan mesafeli tutumlarından dolayı, "aile olmak" nedir tam olarak kavrayamadan, sıcak ebeveyn yaklaşımından uzak, mutsuz bir ortamında yetişmiştir. Anne babasını hep birbirlerinden ayrı olarak hatırladığını, onunla ilgilenmiş olan kişinin annesi olduğunu, fakat sürekli olarak babasının yokluğunu hissederek büyüdüğünü şu şekilde ifade etmektedir:

"Annemi ve babamı bir arada düşündüğüm çok enderdir. Annem her zaman benim yanımdayken, babam çoğu zaman ortada yoktu."(S.22)

Bundan dolayı Sascha, babasından uzak ve oldukça kopuk şekilde büyümüştür. "Babamın yanında olabilmek için sürekli onu arayıp bulmam gerekmişti."(S.22) cümlesinden de Sascha'nın çocukluğunda sağlıklı ve dengeli bir ebeveynlik ortamının da oluşturulmamış olduğunu rahatlıkla anlayabilmekteyiz. Çocukluğunda yaşamış olduğu bu yoksunluk, ergenliğinde ve yetişkinliğinde babasını unutmaya, onun yokluğuna alışmaya, hatta bu yokluğu normalleştirmeye ve babasının ölümünün onu etkilemeyeceğini düşünmesine kadar varacak bir hissiyatın temellerinin atılmasına sebep olmuştur:

"Babam o sıralar beni İstanbul'dan aradığında, onu neredeyse unutmuştum." (S. 12)

"[...]. Ben ona bir yakınlık duymuyorum. Onun ölümü benim için ne ifade edecek?"(S.13)

Sağlıklı olan aile ortamındaki ilişkiler sevgi dolu ve samimidir. Üzüntü ve mutlulukların, sıkıntı ya da sevinçlerin paylaşımı gibi ortak paydalarda buluşabilmek aile bireylerinin birbirleri olan iletişimini kuvvetlendirir. Aile olabilmek, bir olabilmeyi gerektirir. Bir olunan bir ortamda, o ortamı paylaşan bireyler kendilerini huzurlu ve evinde hissederler. Evinde hissedebilmek ait olabilmektir. Hayatımızın her evresinde, özellikle de çocukluk çağımızdaki en derin ihtiyacımız, ait olma, sevdiklerimiz ile sıcak ilişkiler kurabilme, ebeveynlerimiz tarafından sarmalanma, ruhsal ve duygusal bir "yuvaya" sahip olmaktır.

Anne babasının Sascha'nın hayatındaki yetersiz ve soğuk rolleri ona aidiyetsizliği hissettirmiş ve onu derin bir yalnızlığa sürüklemiştir. Anne babasıyla yaşadığı evden ayrıldıktan sonra Sascha Muhteşem: "Anne babamın evinden taşındığımdan bu yana bir merkezim yoktu. Dünya kendisine dar gelen ve dilin içinde dolaşan bir yersiz yurtsuzdum." (S.12) diyerek kendisini hiçbir yere ait hissedemediğini dile getirmiştir.

Zaten babası ile yok denecek kadar az bir yakınlığı olan Sascha, zaman içinde annesi ile olan bağlarının da koptuğunu ve annesinden de uzaklaştığını "Annemi de çok ender görüyordum. Yaşamımda bana onu hatırlatacak hemen hemen hiçbir şey yoku." (S.12) cümlesi ile dile getirmiştir. Aslında Sascha, anne babası daha hayattayken onları yitirmiş, hem öksüz hem de yetim kalmıştır. Bu kimsesizlik hissi onu, duygularını içine gömen ve acıya karşı tepkisiz duruş sergileyen bir kişiliğe bürünmesine sebep olmuştur:

"Ne zaman üzüntüye kapılsam, bu üzüntüyü uzaklaştırırım. Ruhumu sıyrıklardan korurum." (S.12)

Aile olma kavramı, aile bireyleri arasında sonsuz ve karşılıksız bir sevgiyle kenetlenmiş bir bağ oluşturduğundan, aile fertlerinden birinin hayattan kopması, geride kalan aile bireylerinde ciddi travmalara yol açar. Kaybetme duygusu o kadar acı vericidir ki, birçok insan bu duygunun üstesinden gelmekte zorlanır. Kayıplarının ardından yaşanan o çaresizlik ve keder, birbirlerine bağlı aile bireylerinde çok daha derinden hissedilir. "Yetişkin de olursa ebeveyn kaybı; ruhsal sıkıntı, depresyon riskinde artış, fiziksel sağlıkta bozulma, alkol

tüketiminde artışa yol açabilir. Her kayıp, yakınına kaybeden kişi için derin bir hikayedir. Kişi çocukluğuyla temel bağını kaybettiğinden ilkel çocuksu duygular yaşar. Anne ölümünde daha yüksek duygusal sıkıntı, baba kaybında daha çok üzüntü yaşanır (Umberson, 2016).

Fakat Sasha anne babasını trafik kazasında kaybettikten sonra ebeveynlerinin kaybindan o derece derinden etkilenmemiştir:

“Uzun süredir annemle ve babamla bir ilişkim kalmamıştı. Ani ölümleriyle yaşamımda bir boşluk bırakmış değillerdi, bende bir kaybetme duygusu oluşmadı. Çünkü düşüncelerimde, gelecekte de yaşayacaklar” (S.23)

Ailesinin yokluğu, zaten ailesi hayattayken onlardan kopan ve onlarla görüşmeyen, Sascha'nın hayatında çokta büyük bir değişime sebep olmamıştır. Kendince bu durumun üstesinden onların yine uzakta olduklarını düşünerek, bu kaybı normalleştirerek gelmiştir.

Herkesin acıyla başa çıkma şekli farklıdır. Sascha, bu süreci acısına boyun eğmeyi reddederek, üzüntüsünden uzaklaşarak sükûnet ve sakinlikle atlatmayı seçmiştir:

“İnsanlar bana, anne babamın ani ölümünden sonra nasıl olup da kendimi bu kadar çabuk toparlayabildiğime şaşırıldıklarını söylüyorlar. Yaşamımdaki nadir acılı anları sessiz sakin atlatmaya alışkınım. Bunun hiçbir strateji ile falan ilgisi yok. Bu, yalnızca çaresizliğimin acıya karşı bir tepkisi ve acıyı fetişleştirmenin her türlüüne karşı derinden duyduğum nefret.” (S.22)

Aile olma kavramına son veren, evliliklerin bitmesine neden olan, hem kültürel hem de bireysel farklılıkların yanı sıra, karşılıklı iletişimsizlik, uyumsuzluk ve hoşgörüsüzlüktür. Tüm bu olumsuzluklar eşlerin birbirlerine karşı yabancılaşmalarına sebebiyet vermektedir. Sascha'nın ebeveynleri paylaşımı minimumda olan ve iletişimde yaşadıkları aksaklıklar nedeniyle birbirlerinden uzaklaşmış bir çiftti. *“Babam anlatmayı hiçbir zaman sevmemişti. [...] Karısıyla bile iletişim kurmayan bir adam, [...]” (S.23)* ifadesinden aile içinde iletişim kopukluğu olduğunu, Sascha'nın ebeveynlerinin arasında sağlıklı bir diyalog kalmadığını ve eşlerin birbirlerine birer yabancı kadar uzak olduklarını anlıyoruz.

Aslında Sascha'nın anne ve babasının kültürel farklılıklardan dolayı ortak frekansta buluşamadıklarını da söylemek mümkündür. *“Anneme göre, bir Türk ile evlenmek kesinlikle doğal bir şey değildi.” (S.62)* ifadesi kültürel farklılığın bu evlilikte sıkıntı yarattığını doğrular niteliktedir. Sascha'nın annesi, 2.dünya savaşı sırasında Yahudi soykırımından kaçıp İstanbul'a sığınan Yahudi asıllı Alman bir ailenin kızıdır. Annesiyle babası Türkiye'de bir iş gezisinde tanışmışlar, babası annesine ilk görüşte aşık olmuş ve babasının annesini evlilik için ikna çabaları 5 yıldan fazla sürmüştür. Sascha'nın babası burjuva bir aileden gelen, İsviçre'de eğitim almış ve Almanca ile Fransızca'yı akıcı şekilde konuşan bir genç olarak, sıradan Türk kavramı çerçevesinin dışına çıkıyordu. Babasının kendini geliştirmiş olması Sascha'nın annesi için çok önemli bir faktördü. *“Annem asla sıradan bir Türk'ü kabul etmezdi” (S.62)* cümlesi Sascha'nın annesinin bu konuda ne kadar saplantılı olduğunun göstergesidir. Sasha'ya göre annesinin Türklere karşı bu aşağılayıcı tutumu, asimilasyonun bir sonucuuydu:

“Alman Yahudilerinin, yoksul ve geri kalmış Türklere karşı, hiç çekinmeden dile getirdikleri küstahlık ve aşağılama, asimilasyonlarının bir sonucuuydu.” (S.62)

Farklı ailelerde ve birbirinden tamamen farklı kültürlerde yetişmiş olan iki insanın birbiri ile birçok konuda farklı düşünüyor olması ve zaman zaman tartışması doğaldır, fakat üzüntü ve sevinçlerini paylaşmayan, kriz anlarını sükûnetle yönetemeyen, sağlıklı bir iletişim kuramayan ve karşılıklı sevgi saygılarını yitirdikleri için birbirlerini acımasızca eleştiren eşlerin evlilikleri bitmeye mahkumdur. Boşanma eşler açısından başlı başına zor bir süreçken, bu dönemden geçerken, çocuklarına yaşananları yansıtılmamak ve tutarlı olmak

ebeveynlerin hem en büyük sorunu hem de asli görevleridir. Aile birliğinin bozulması, çocuk ya da çocukların olumsuz etkilenmesine ve geleceklerinde bu sürecin izlerini taşımalarına neden olmaktadır.

Sascha'nın ebeveynleri de birbirlerini incitici şekilde eleştirdiklerinden dolayı sevgi ve saygılarını kaybetmiş olmaları ve evliliklerini bu nedenle ayakta tutmayı başaramamış olmaları kuvvetle muhtemeldir. "Ebeveynlerin özellikle kendilerinin gerçekleştiremedikleri egoları, ilk çocuklar üzerinde bir baskıya dönüşmekte bu durum da çocukların psikolojilerinin bozulmasına neden olmaktadır" (Öztatar, 2019: 75).

Sascha Muhteşem, ebeveynleri ile aynı mutsuz havayı soluyarak, onların başarısızlıklarının bedelini ödeme konusunda da ortak olmak zorunda kalmıştır. Bu zorunlu ortaklık, Alman yazarın kendi evliliğindeki başarısızlık ile mutsuzluklar zincirine, bir halka eklemesine sebep olmuştur.

4. SASCHA'NIN EVLİLİK SORUNSALI

Ebeveynlerinin problemlili ilişkisinden dolayı hiçbir zaman yuva aidiyetini hissedemeyen Sascha Muhteşem, yıpratıcı diye adlandırdığı bir ilişkinin ardından, uzaklaşmak için Berlin'den Amerika'ya taşınmıştır. Uzaklarda kendini kimliksiz hissederken, ona vatan ve yuva arayışında yardımcı dokunacağını düşündüğü, ilk görüşte aslında çok etkileyici bulmadığı solgun görünümlü Marie ile tanışmıştır. Bu kadın, siyasi görüşlerinden dolayı ebeveynleri ile ilişkisini koparmış, özüne sadık, kararlarının arkasında dik şekilde duran, sinema okumaya merak salmış, sözcükleri ustalıkla kullanan bir dil öğretmeni idi. Her ikisinin de içe dönüklükleri onları birbirlerine yakınlaştırmış ve ortak paydada buluşmalarını sağlamıştı:

"Marie ve ben, belki toplum içinde bulunmaktan hoşlanmadığımız için, birbirimize sıkı sıkıya sarıldık. Kendi yaratılmış ikiliğimiz içinde bir olmaktan hoşnuttuk." (S.8)

Birlikte olmaya karar verdikleri andan itibaren ilişkinin karar mercii Marie olmuştur ve Sascha, Marie'nin onun hayatını yönlendirmesine izin vermiştir: *"Yaşam yollarımızı birleştirmeye karar verdiğimizden beri, tüm kararları Marie alıyor. Bu kararların benim de yararına olduğundan hiç kuşku duymadım."* (S.10) Ne zaman taşınacaklarına, hangi şehirde yaşayacaklarına, nerede oturacaklarına dair kararları alan hep Marie'dir:

"Paldır küldür Berlin'e taşındık. Uçaktayken, Marie aynı evde oturmamıza karar verdi." (S.11)

İlk zamanlar bu durum Sascha'ya iyi gelmiş olsa da ilerleyen zamanlarda bunun pişmanlığını hissediyor. Özellikle de Berline'e geri dönmüş olması konusunda: *"Belki de Marie'nin peşine takılıp Amerika'dan Berline'e değil de Münih'e dönseydim daha iyi olcaktı. Yanımda, ille de Berline'e gitmek isteyen Marie olmadan, tek başıma."* (S.28) diyerek zamanında vermiş olduğu o kararı sorgulamaktadır.

İlişkide kararları veren Marie olduğu gibi, bu birliktelikte eleştirici yönü ağır basan taraf da yine Marie olmuştur. Tartıştıklarında saygı sınırlarını aşacak eleştirileri ile, Sascha'nın Türk kökenine yönelik incitici ifadelerde bulunmaktadır. Bir Avrupalı olarak kendini batılı ve çağdaş görmekte, Türkleri küçümsemektedir:

"Tıpkı bir Türk politikacı gibi konuşuyorsun. Avrupalı olmak istiyorsanız, işkenceyi ortadan kaldırmalısınız." (S.8)

Marie'nin Sascha ile ilgili hoşlanmadığı bir durum söz konusu olduğunda da, sorunu yine küçümseyici bir tavır ile Sascha'nın kökenine - onun Türklüğüne atfetmektedir:

"[...] Marie bunu "katlanılmaz" bulur, benim Türk genlerime atfettiği bir kabalık olarak görür." (S.32)

Marie Sascha'nın etnik kökeni ile ilgili bu davranışı tartışma ortamı dışındaki zamanlarda da göstermekte ve düşüncesini alayvari şekilde dile getirmektedir:

"Kreuzberg'de bir ev arayalım, böylece sen de kendini vatanında hissedersin, [...]" (S.11)

Kreuzberg, Berlin'in göbeğinde, orada yaşamakta olan Türk nüfusun yoğunluğu nedeniyle "küçük Türkiye" olarak tabir edilen bir bölgedir. Kreuzberg'deki Türk kalabalığından dolayı Sascha'nın kendini evinde hissedeceğini düşünen Marie, oysa ki eşinin Türk kültüründen tamamen uzak yetişmiş olduğunu bilmekte, buna rağmen yine de Sascha'nın genetik kökeni ile alay etmektedir.

Sascha, Marie ile yaşadıkları tartışmalardan sonra huzursuzluğu uzatmadıklarını ve sıkıntıyı yine birlikte aştıklarını şu şekilde dile getirmektedir: *"Marie ve ben bu gibi tartışmalardan sonra doğan tatsız havayı, yatakta dağıtmayı adet edinmiştik."* (S.8) Bu da Sascha ve Marie'nin sorunlarının üstesinden cinsellik aracılığı ile geldiklerini göstermektedir. *"Kimi zaman yazı masamda oturup çalışırken, Marie arkamda soyunur, yanıma gelir ve bana arkadan sarılırdı. Beni böyle ele geçirmesinden hoşlanırdım. Gözlerimi kapar ve onun enseme hissettiğim soluğuna tamamen teslim olurdum."* (S.8)

Marie, Sascha'yı acımasızca eleştirip ya da onunla alay ederken, Sascha genellikle Marie hakkındaki düşüncelerini olumlu şekilde ifade etmektedir:

"Bu mükemmel kadının, kendisini insan kılan herhangi bir kusuru mutlaka vardı." (S.35)

Sascha ayrıca Marie'nin çalışma adabından da övgüyle söz etmektedir: *"[...]kılı kırk yaran bir titizlikle çalışan eşim, [...]. Çelik bir disiplinle çalışıyordu."* (S.34)

Bu da aslında Sascha'nın karısının kişiliğine karşı bir hayranlık beslediğinin göstergesidir.

Cinsellikte uyumu yakalamış, fakat eş olma, bir olma yolunda aynı uyumu yakalayamamış olan Sascha ve Marie'nin birbirlerinden kopuk olduklarını, her birinin kendi döngüsü içinde, kendi hayatlarını yaşadıklarını söylemek mümkündür:

"Ah, Münih'te olduğunu tamamen unutmuştum. [...]"(S.6)

Akşam eve döndüğünde Sascha'nın seyahatinden eve dönmüş olduğunu görünce şaşırın Marie'nin tepkisi, aynı şehirde ve aynı evde yaşayan, birbirini seven bir çift için ilginç değil mi? Çünkü birbirine bağlı ve iletişimi kuvvetli olan eşler, akşam eve döndüklerinde eşlerinin seyahatinden dönmüş ve evde bekliyor olacağını bilirler. Marie'nin şaşırması ve Sascha'nın ne zaman evde olacağını bilmiyor olması, evliliklerindeki iletişimsizliğin bir göstergesidir.

"Marie'nin vaktinin çoğunu dışarda geçiriyor olması, [...]"(S.31) cümlesi de Sascha ve Marie'nin birlikte çok fazla vakit geçirmediklerine dair bilgi vermektedir. Birbirleri ile kısıtlı vakit geçiren eşlerin paylaşımları da kısıtlı olmaktadır. Yetersiz paylaşımlar ve kopuk iletişim çiftleri birbirinden uzaklaştırırken, evliliğin de sarsılmasına sebep olmaktadır. Birbirlerinin yokluğuna alışan çiftlerin, birbirlerinden uzaklaşması da bir o kadar kolaydır:

"Marie dönüşünü erteliyor. Benim için çok iyi oldu. Onun yokluğunda kendi projemi ilerletebiliyorum; [...]"(S.89)

Sascha'nın Marie'nin yokluğuna alışması ve aslında o evde yokken daha verimli çalışabildiğini ifade edebiliyor olması, tehlike çanlarının çaldığını açık şekilde göstermektedir. Eşinin yokluğunu, varlığına tercih ediyor olması, aralarındaki kopukluğun ve bağlanma sorunları olduğunun bariz göstergesidir.

Evlilikte aşk, sevgi, saygı, güven gibi duyguların yanı sıra, bağlanma duygusunun da karşılıklı olarak var olması gerekmektedir. Eşler arasında duygusal açıdan güvenli bağlanmanın olması ya da eksikliği, evliliğin devam edip etmeyeceği konusunda belirleyicidir. Yani eşleri evine bağlayan, birbirlerine duydukları sevgi kadar, aralarındaki bağlılık ve kendilerini yuvada hissedebilmeleridir. Zaten problemlili olan çocukluk döneminden dolayı, ailesinin yanından ayrıldıktan sonra hiçbir yeri yuvası olarak benimseyememiş olan Sascha, özlemine duyduğu o yuvaya Marie ile birlikteyken de kavuşamamış, Marie'yi seviyor olmasına rağmen yine de onun yanındayken kendini evinde hissedememiştir:

"Yaşamım boyunca henüz hiç kendi evimde oturmuş değilim. Tüm evlerde, başkalarının izleri vardı, yaşamımı bunların içinde kurmak zorunda kaldım." (S.90)

Sascha'nın kurmuş olduğu bu cümlede genelleme yaparak yaşamım boyunca demesi, Marie ile birlikte olduğu süreci de kapsamaktadır. Kalmış olduğu evlerde kendisinden bir şeyler bulamaması, o evlerde kendisini yabancı hissetmesine neden olmuştur: *"Benim yaşamım izler bırakmadı. Yavaş yavaş yaşamımla dolduracağım boş bir eve taşınmalıyım."* (S.90)

Bundan sonrası için kendini ait hissedebileceği, kendisinden bir şeyler katabileceği, kendi öyküsünü yansıtabileceği bir eve taşınma fikri ile Sascha, aslında kafasında evliliğini bitirdiğini açıkça göstermiş oluyor:

"Kendi projemi tamamlamak için Marie'den ayrılacağım. Onun yokluğundan, taşınmak, eşyalarımı onun evinden götürmek için yararlanacağım." (S.90)

Sascha'nın, Marie ile birlikte kalmakta oldukları ev için "onun evi" demesi de kendisini yuvasında hissetmediğinin göstergesidir. Marie'nin yokluğundan memnuniyet duyması, kendisini eşiyile yaşadığı eve ait hissedememesi ve tamamlamak istediği proje için eşini kolaylıkla terk etmeyi göze alıyor olması Sascha'nın Marie'ye karşı bağlanma sorunun olduğunun en açık kanıtıdır. Eşini terk etmek için eşinin uzakta olmasından faydalanması ve eşinin geri gelmesini beklemeden evden ayrılması ise, Sascha'nın içinde bulunduğu ortama karşı tahammül ve saygısının kalmadığını gözler önüne sermektedir.

Sascha'nın, iş seyahatinde olan eşi Marie'ye ayrılık kararını bildirme şeklinin ise trajik olduğu söylenebilir:

"Ona telgraf çektim. Elbette kaldığı otelde bir faks cihazı vardı, ama etkisinin daha dramatik olması bir yana, telgrafın Marie'ye daha yakıştığını düşündüm." (S.91)

Sascha'nın bu davranışı, eşi Marie ile olan duygusal bağının tamamen koptuğunun, aslında belki de o bağın aralarında hiç oluşmadığının, bundan dolayı da böyle bir terk edişi karısına rahatlıkla bir telgraf aracılığı ile bildirebilmesinin sebebidir. Ayrıca faks çekmek yerine Marie'ye telgrafi daha çok yakıştırıyor olmasının altında, karısını soğuk, ifadesiz, mesafeli buluyor olması yatmaktadır şeklinde yorumlanabilir; çünkü telgraf faksa kıyasla alıcıya verilmek istenen haberi daha kısa ve net ifadeler ile aktarmaktadır. Telgrafın daha soğuk ve daha ifadesiz tarzını eşiyile bağdaştırmakta, bu da Sascha'nın eşine ulaşma yönteminin seçimine yansımaktadır.

Marie, Türkiye'ye Talat Paşa'yı araştırmak için gitmiştir ve onunla ilgili bir belgesel çekme hazırlığındadır. Talat Paşa'ya ait, açıktan Ermenilerin öldürülmeleri emrini verdiği telgraflarının bulunduğu tarihçiler tarafından iddia edilmektedir. Ve bu telgrafların çok sansasyon yaratmış olması, Sascha'nın Marie'ye faks değil de Telgraf yoluyla ulaşmasında işlevsel bir mesaj vermeye çalışmak istediği yönünde de yorumlanabilir.

Sascha'nın Marie'ye ulaşma şekli gibi, veda cümleleri de bu ilişkinin ne kadar sığ hale gelmiş olduğunun kanıtıdır. *"Şöyle yazdım: "Taşındım. Herşey yolunda."* (S.91) Kendini bu ilişkide evinde hissedemeyen Sascha'nın bu ilişkiyi bitirmesi de, birlikte yaşadıkları evden ayrılması da, bu veda cümleleri kadar basit olmuştur.

Çocukluğundan beri yuva özlemi duyan Sascha'nın evliliğindeki en büyük sorunun bağlanamamak ve ait hissedememek olduğunu söylemek mümkündür. Bunun sebebi, çocukluğunda ailesinin ona yaşattığı kopuk aile ortamından yadigar kalan duygulara dayanmaktadır. Sascha, anne babasının kopukluklarının yansımalarını kendi evliliğinde yaşamıştır. Ailesinden gördüklerini, çocukluğunda yaşadığı temel yoksunlukları, kendi evliliğine yansıtması evliliğinin bitme nedenidir.

5. SONUÇ

Zafer Şenocak'ın romanı, kötü ebeveyn ilişkilerinin çocuğun benliğinde açan yaraları ve bu yaraların o çocuğun geleceğini şekillendirmesindeki etkisini netlikle gözler önüne sermektedir. Her çocuk belli bir aile yapısı içerisine doğar ve bu yapıya adapte olur. Aile bireylerinin birbirleriyle olan iletişimleri ve bir arada oldukları zamanlardaki davranışları çocuğu doğrudan etkilemektedir. Çocukluğumuzda yaşadıklarımızın, geleceğimize yön veriyor olması yadsınamaz bir gerçektir. Her birimiz ebeveynlerimizin yansımalarıyız, ebeveynlerimizden gördüklerimizin ve öğrendiklerimizin bir benzerini kendi ikili ilişkimizde canlandırırız. Sascha'nın eşi Marie ile olan mesafeli ilişkisi, anne babasının evliliğinin aynasıdır. Bu nedenle, çocukların gerek aile içi, gerekse sosyal ilişkilerinde sağlıklı ilişki kurabilmeleri için, ebeveynler çocuklarına iyi birer örnek olmalı ve çocuklarının gelecekte kuracakları aileye şans tanımalıdırlar. Sascha Muhteşem'in anne babasının mutsuzlukları Sascha'nın aile olmanın önemini kavrayamadan yetişmesine sebep olmuş ve Sascha'nın hayatında olumsuz izler bırakmıştır. Hatta belki de bu durumun, onun evliliğindeki başarısızlığın ana faktörü olduğunu söylemek mümkündür. Ailesinden gördüklerini, yaşayarak öğrendiklerini, istemsizce kendi evliliğinde uygulamıştır. Nasıl ki babası Sascha'nın çocukluğunda çok kereler ortadan yok olup çekip gittiyse; Sascha da bir benzerini yapıp eşi evde yokken evi terkedip gitmiştir. Evlilik ile ilgili olumsuz tutumların ve sağlıksız ilişkilerin yaşandığı bir ortamda büyüyen bir birey bu durumdan kötü şekilde etkilenmekte ve bunun sonucunda başarısız ve mutsuz evlilikler zincirine bir halka daha eklenmesine sebep olmaktadır. Soğuk ve birbirlerinden kopuk eş ilişkileri ile Sascha'ya olumsuz örnek olan anne babası, onun kendi evliliğindeki tutumunun temellerini atmışlardır. Mutluluk, huzur ve uyumun olduğu bir ailede büyüyen bir birey ise, bu güzelliklerin ürünü olan olumlu yaklaşımlarla kurduğu kendi yuvasında benzer bir ortamı yaratma çabasında olacaktır. Sonuç olarak, huzurlu ve sağduyulu bir aile ortamında yetişen bireylerin, problemleri bir aile ortamında yetişen bireylere kıyasla özgüvenlerinin daha yüksek ve ikili ilişkilerde daha başarılı oldukları bilinmektedir. Yani kişinin genel olarak kendisi ile ilgili düşündükleri ve hissettiklerinin temsili olan benlik saygısı en başta gelmiş olduğu aileden etkilenmekte ve ilk olarak orada şekillenmektedir. Bireyin yetiştiği aile ortamı, kişinin benlik saygısının düşük ya da yüksek oluşunu, sosyal statüsünü, akademik başarısını, ikili ilişkilerindeki tutumunu hatta evliliğini doğrudan etkilemektedir. Tüm bunlar bireyin hem yaşam kalitesini hem de bireysel mutluluğunun kilidini açan anahtardır. Kendisi ile barışık ve mutlu olan bireyin tutumu, eşine, ailesine ve etrafındakilere karşı da aynı şekilde pozitif yönde olacaktır.

KAYNAKÇA

Aral, Neriman & Başar, Figen (1998). "Boşanmış Aileye Sahip Olan ve Olmayan Çocukların Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi". *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 87-97.

- Hayward, Mark & Zhang, Zhenmei (2006). "Gender, the marital life course, and cardiovascular disease in late midlife". *Journal of Marriage and Family*, 68(3). 639-657.
- Kalkan, H. Kazım (2018). "Infragestellung der Identität durch die Gesellschaft in Zafer Şenocaks "Gefährliche Verwandtschaft". *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 10(1). 65-73.
- Kalkan, H. Kazım. (2018). "Kral Rother Destanında Bir İktidar Aracı Olarak "Evlilik". *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6(3). 154-165.
- Tutarel-Kışlak, Şennur (1997). "Evlilikte uyum ölçeğinin (EUÖ) güvenilirlik ve geçerlik çalışması". *3P Dergisi*, 7(1). 50-57.
- Koçak, Muhammet (2012). "Entfremdung der Ehepaare in Monika Marons Roman "Ach Glück". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2). 135-142.
- Özgüven, İ. Ethem (2014). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Öztatar, Melek (2019). "İlse Evden Kaçtı" ve "Küçük Kız" Romanlarında İlk Çocuk Psikolojisi,". *Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi*, 1(1). 67-90.
- Şenocak, Zafer (1998). *Die Gefährliche Verwandtschaft*. München: Babel Verlag. 1. Auflage.
- Şenocak, Zafer (2006). *Tehlikeli Akrabalık*. İstanbul: Alef Yayınevi.
- Seyyar, Ali (1997). *İnsan ve Toplum Bilimleri Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Turner, Ralph. H. (1965). "The Family" Socioloji Ed.: Brown and Selznick, London. (bkn. Kır, İbrahim (2011) "Toplumsal bir kurum olan ailenin işlevleri." *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36). 381-404)
- Umberson, Debra (2016). *Ebeveynin ölümü yeni bir yetişkin kimliğine geçiş*. (Ö.Ç. Aksoy, Çeviri) İstanbul: İletişim yayınları.